

KÖNYVTÁR- ÉS INFORMÁCIÓTUDOMÁNY AZ ÚJ FELSŐOKTATÁSI SZAKSTRUKTÚRÁBAN

KISZL PÉTER

ELTE BTK KITI, intézetigazgató egyetemi docens

ABSZTRAKT

A Kormány 2014 decemberében fogadta el a felsőfokú képzés stratégiai céljait 2030-ig rögzítő, Fokozatváltás a felsőoktatásban című fejlesztési koncepciót, melynek első lépéseként 2015 júniusára befejeződött a szakstruktúra átalakítása. A felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről szóló, 139/2015. (VI. 9.) számú kormányrendelet szerint a társadalomtudomány (Social Science) képzési területen szerezhető könyvtáros végzettségek: informatikus könyvtáros (Library and Information Scientist) BA-szakképzettség (informatikus könyvtáros – Library and Information Science – alapképzési szak); okleveles informatikus könyvtáros (Library and Information Scientist) MA-szakképzettség (könyvtártudomány – Library Science – mesterképzési szak). A jogszabály megerősíti a könyvtárostanár osztatlan tanárszakot is, azonban speciális helyzeténél fogva erre nem térünk ki a jelen tanulmányban. A mesterképzés továbbélése a 2015 márciusában, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán (ELTE BTK) megalakult Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma (KIKK) erőfeszítéseinek is köszönhető, mely céljaul tűzte ki a képzés folyamatos korszerűsítését, az országos szakmai álláspontok kialakítását, illetve az intézményi vélemények egységesítését. A hazai képzőhelyek és a munkaadók-munkavállalók reprezentatív szakmai szervezeteit tömörítő, példamutató összefogásra azért is mutatkozott égető szükség, mert a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) bevezetése nyomán a Magyar Rektori Konferencia (MRK) közreműködésével 2015 júliusában elkezdődtek a képzési és kimeneti követelmények (KKK) felülvizsgálati folyamatai. A BA és MA szintű könyvtárosképzés új KKK-inak kidolgozására szolgáló munkabizottság felállítására és vezetésére a KIKK elnöke kapott felkérést az MRK-tól, aki a Kollégium tagjait vonta be az alap- és mesterszak tartalmi modernizációjának előkészítésébe. A szakmai egyeztetések eredményeiről, azaz a képzés jövőbeli kereteit meghatározó KKK-k főbb jellemzőiről, illetve az előttünk álló és megoldásra váró további feladatokról szól a tanulmány.

„Mindenki annyit ér, abogy betölti hívatását”
Arany János¹

A könyvtárosképzés alap- és mesterszintje

A *Fokozatváltás a felsőoktatásban* címet viselő felsőoktatási stratégiának,² mely 2030-ig rögzíti a főbb célokat és a speciális beavatkozási területeket, a Kormány 2014. december 22-i ülésén adott zöld jelzést. A végrehajtás első elemeként a jelenlegi *szakstruktúra felülvizsgálatára* került sor, melyet az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Felsőoktatásért Felelős Államtitkársága végzett – többek között – a Magyar Rektori Konferencia

(MRK) szakbizottságainak bevonásával. A Bölcsészettudományi és Társadalomtudományi Bizottság 2015. február 25-i tanácskozásáról kiszivárgott sajtóhírekből³ értesültünk arról, hogy az *informatikus könyvtáros mesterszak (MA)* is szerepel a *megszüntetendő szakok* listáján, így gyors és hatékony szakmai fellépésre volt szükség. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézete (ELTE BTK KITI) kezdeményezésére 2015. március 24-én tárgyalóasztalhoz ültek az érintett *hazai képzőhelyek*, valamint a *munkaadók* és *munkavállalók* reprezentatív szakmai szervezeteinek képviselői.⁴

A tárgyalás eredményeképpen született *szakmai állásfoglalás* kimondja, hogy az informatikus könyvtáros mesterképzés szerves része kell, hogy maradjon a magyarországi felsőoktatási kínálatnak.

Az EMMI Felsőoktatásért Felelős Államtitkársága, továbbá az MRK Bölcsészettudományi és Társadalomtudományi Bizottsága részére eljuttatott, valamennyi megjelent vezető szakember aláírásával ellátott nyilatkozat a mesterképzés fenntartásának szükséges volta mellett érvelt. Az indoklásban a szakértők az alábbi nemzetközi tapasztalatokra hivatkoztak.

Az *EUCLID* (European Association for Library & Information Education and Research) tantervfejlesztési irányelveiben⁵ a bolognai deklarációnak megfelelő *három szintet (BA, MA, PhD)* ajánlja követendőnek. A 12 munkacsoportban, mintegy 150 európai egyetemi oktató bevonásával zajlott, mindmáig a legnagyobb mértékű szakmai együttműködés során készült, több mint 240 oldalas *European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education*⁶ is arra a következtetésre jut, hogy a szakmai teljesség miatt a mesterképzés elengedhetetlenül szükséges.

Németország példája szintén jól illusztrálja, hogyan valósult meg a bolognai rendszerre való áttérés: az egyetemek többségében a BA mellett MA-képzés is folyik, s PhD-val egyetlen tudományegyetemen, a berlini Humboldt Egyetemen egészül ki a felsőoktatási kínálat.

A jelenlegi európai gyakorlat tehát a háromfokozatú képzési rendszer. Ennek a modellnek az átvételére törekednek a SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) tagállamai is.⁷

Magyarországon az egyetemi szintű (mai megfelelője az MA-képzés) könyvtárosképzés az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán indult meg az 1948/1949-es tanévben, s azóta folyamatosan, megszakítás nélkül, eredményesen működik. Bő egy évtizeddel az alapítás után, 1958-ban itt zajlott le az első könyvtár-tudományi doktori szigorlat. Jelenleg a Debreceni Egyetemen (DE), az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE), az Eszterházy Károly Főiskolán (EKF), a Nyugat-magyarországi Egyetemen (NYME), a Pécsi Tudományegyetemen (PTE) és a Szegedi Tudományegyetemen (SZTE) folyik informatikus könyvtáros mesterképzés. Ezen intézményeken túl a Debreceni Református Hittudományi Egyetem (DRHE) és a Szent István Egyetem (SZIE) keretein belül végezhető alapszak (utóbbi hamarosan az Eszterházy Károly Főiskola részeként működik tovább⁸).

A háromfokozatú képzés (alap, mester és doktori) a nemzetközi gyakorlathoz hasonlóan *különbőle típusú intézményekben* való munkára készíti fel a hallgatókat:

1. A BA-fokozat elvégzése után a hallgatók leginkább közkönyvtárakban, kisebb információszolgáltató intézményekben helyezkednek el.
2. Az MA-képzés befejezését követően a hallgatók a szakterületi ismeretekhez kapcsolódóan speciális munkakörökben képesek dolgozni: nagyobb közkönyvtárakban, felsőoktatási könyvtárakban, szakkönyvtárakban, vállalati könyvtárakban, a versenyszférában és a közigazgatásban. A hatályos jogszabályok eltérő képzettségi követelményeket állítanak a különböző könyvtárosi munkakörökhöz: MA-s végzettséggel lehet könyvtárakban vezetői munkakört betölteni, de MA-szintű diploma kell a főkönyvtárosi, tudományos kutatói kinevezésekhez éppúgy, mint a kulturális szakértői, szakfelügyeleti tevékenységhez. A kutatás, a fejlesztés és az innováció területén nélkülözhetetlen a tudásvagyon menedzselésének ismerete, amelyet az MA-s szint teremt meg.
3. A PhD-képzés fő feladata a tudományos kutatói utánpótlás, ezáltal – többek között – a könyvtárosképzés számára a minősített oktatók biztosítása.

A képzőhelyek tisztában vannak a könyvtári és információs szektor *munkaerő-piaci igényeivel*, a képzési és kimeneti követelmények keretein belül ehhez alakítják tantervi hálójukat.

A mesterképzés adja a hallgatóknak azt a biztos alapot, amelyre építve a könyvtáros szakma meg tudja oldani az egyes területek nemzeti fejlesztési stratégiáinak szinergiájából adódó és a könyvtárakra épülő feladatokat. A Kormány *Nemzeti Infokommunikációs Stratégiájában (2014–2020)*⁹ a könyvtáraktól is várja, hogy „a köznevelésben és a felnőttképzésben résztvevő pedagógusok és képzők” digitális kompetenciáit fejlesszék, valamint az „elektronikus közszolgáltatásoknak (pl. digitális könyvtári, levéltári és archívum szolgáltatások, kulturális örökséghez vagy helytörténeti kutatásokhoz kötődő digitalizációs projektek stb.)” elmélyítésében is a könyvtáraknak kell felvállalni a vezető szerepet. Az elvárások országos szintű megvalósításához *nem elegendő az informatikus könyvtáros BA* végzettségű diplomás munkavállaló. Olyan szaktudásra van szükség, melynek kialakítása a *mesterképzés feladata*. A jelenleg folyó *könyvtáros életpályamodell* kidolgozása kapcsán szintén kiemelt hangsúlyt kap az MA és az általa megszerezhető kompetenciák köre.

A fent jelzett szakmai tanácskozás résztvevői nem látták indokoltnak az informatikus könyvtáros BA szakelnevezés megváltoztatását. Amennyiben a BA és MA szint közötti különbség egyértelmű és világos elhatárolását tartja szükségesnek a felsőoktatási irányítás annak érdekében, hogy az jobban igazodjon a képzés tartalmához és nemzetközi terminológiájához (Library and Information Science), kizárólag az informatikus könyvtáros mesterszak *könyvtár- és információtudományi mesterszakra* történő átnevezése lehet reális.

Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma

A felvázoltakon túl a szakmai találkozón fontos megállapodás született. Az informatikus könyvtáros BA és MA szakalapítási konzorcium munkájának több évvel ezelőtti befejezése óta újfent igény mutatkozik a képzőhelyek szorosabb együttműködésére, a gyakoribb és szorosabb kapcsolatfelvételre, eszmecserére. Ezen indítatásból – a képzés folyamatos korszerűsítése, az országos szakmai álláspontok kialakítása, illetve az intézményi vélemények egységesítése érdekében – az egybegyűlteket megalakították a *Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiumát* (KIKK), melynek elnökévé Kiszl Pétert, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének igazgatóját választották.¹⁰

Úgy véljük, a KIKK erőfeszítéseinek is köszönhető az a pozitív fejlemény, hogy a Kormány 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelete a felsőoktatásban *szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről*¹¹ (megjelent a Magyar Közlöny 2015. június 9-i számában) szerint ezután is lehetőség nyílik informatikus könyvtáros BA és MA végzettséget szerezni a *társadalomtudomány (Social Science)* képzési területen:

- „A 29.” számú képzés: *informatikus könyvtáros (Library and Information Scientist) szak-képzettség* (informatikus könyvtáros – Library and Information Science – alapképzési szak);
- „M 105.” számú képzés: *okleveles informatikus könyvtáros (Library and Information Scientist) szak-képzettség* (könyvtártudomány – Library Science – mesterképzési szak).¹²

Látható, hogy az oktatásirányítás által meghatározott *szak és szak-képzettség* a mesterképzésnél nem egyezik meg (szak: könyvtártudomány, szakképzettség: okleveles informatikus könyvtáros), sőt, a *magyar és angol szakelnevezéseken* egyaránt van mit csiszolni –, erre a későbbiekben még utalni fogunk.

A jelen tanulmány nem tárgyalhatja részletesen, de további teendőként ehelyütt meg kell említeni, hogy a jelentkezési adatok folyamatos monitorozása mellett dolgozunk kell a felvettek számának növelésén is.¹³

Új, tanulási eredmény alapú képzési és kimeneti követelmények

A Felsőoktatásért Felelős Államtitkárság – az MRK szakbizottságainak koordinálásával, az új szakjegyzékkel összhangban – 2015 júniusában elindította az egyes felsőoktatási szakokhoz (17 felsőoktatási szakképzés, 112 alapképzés, 254 mesterképzés, összesen 383 képzés) tartozó, Az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben meghatározott¹⁴ *KKK-k tartalmi modernizációját*.¹⁵ A *Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area* (ESG),¹⁶ azaz a felsőoktatási minőségbiztosítás európai sztenderdjeiben meghatározott, *kimeneti fókuszú* tanulási eredmények alkalmazásának vizsgálatára kötelezi a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságot (MAB) a jogszabályi háttér is.¹⁷

A BA (6 félév, 180 kredit) és MA (4 félév, 120 kredit) szintű könyvtárosképzés új KKK-inak kidolgozására szolgáló *munkabizottság* felállítására és vezetésére Kiszl Péter,

a KIKK elnöke kapott felkérést az MRK-tól, aki magától értetődően a Kollégium tagjait vonta be az alap- és mesterszak tartalmi modernizációjába. A KIKK elnöke 2015. július 15-én, a Budapesti Corvinus Egyetemen tartott országos KKK-konzultáción már így képviselte a szakterület BA és MA képzési szintjeit.

Többszöri egyeztetés után, 2015. augusztus 24-én az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetében összeülő munkabizottság¹⁸ megállapította, hogy a 2006-tól (BA), illetve 2009-től (MA) használt informatikus könyvtáros KKK-k – *a tudományos és a munkaerő-piaci, valamint a gazdasági szempontoknak egyaránt megfelelő – korszerűsítését* időszzerűnek tartja. Ez nem indokolja azonban az informatikus könyvtáros képzési rendszer teljes formai és tartalmi átszabását, sokkal inkább bizonyos új ismeretkörök bevezetését, és az elavultak – gondos felülvizsgálat utáni – módosítását, esetleg elhagyását, az MKKR-hez történő igazodást. Munkánkat befolyásoló vezérelvként idézzük: „*A képzési keretrendszerek lényegi újítása, hogy a képzéseket nem az azokat kibocsátó iskolatípusok vagy a képzési idő hosszával kategorizálják (mint teszi azt pl. az ISCED rendszer¹⁹), hanem képzési szintenként megfogalmazzák azokat a tudásokat, képességeket és más kompetenciaelemeket, amelyeket adott képzések kiadásához szükségesnek tartanak. E megközelítés nem a „bemenetre” fókuszál, ugyanis a tanulók sok helyről származó, sokféle tudással, képességekkel, kompetenciákkal érkezhetnek, hanem azt fogalmazza meg, hogy ezeknek milyen szintje, szervezettsége jön létre a tanulási folyamat végén, a „kimenetkor”. A kimenetorientáltság egyre nagyobb teret hódít a tanításról és a tanulásról való gondolkodás, a képzési programok tervezése és a minőségértékelés terén is.*”²⁰ A következő fontos szempontot is kiemeljük az instrukciók közül: „*mindegy, hogy az illető hol és hogyan lett erre alkalmas. Vagyis nem a tanítási folyamat az érdekes, hanem „csak” az, hogy mi lett a tanulás eredménye. Az ehhez elvezető folyamat, képzés, felkészítés, gyakoroltatás (tartalom és módszertan, tehát a megvalósítás módja) az adott képző intézmény hatásköre, beleértve azt is, hogy abba – saját versenylőnyének megteremtése érdekében –, milyen intézményi sajátosságokat épít bele.*”²¹

A „Könyvtári, levéltári ismeretek, információkezelés” 322-es ISCED-kód „*az információk kiválogatásának, begyűjtésének, szervezésének, valamint az adatgyűjtemények tárolásának és az információfelhasználás előmozdításának tanulmányozását jelenti. E területbe tartoznak a könyvtári programok.*”²² Releváns közgyűjteményi (levéltári és múzeumi vonatkozásokat nem érintve) képzési területek, melyek nemzetközileg indukálják az oktatás tartalmának kialakítását is: dokumentáció, információkutatás, információtudomány, informatikus könyvtáros, könyvtár, könyvtári programok, könyvtáros, könyvtáros-asszisztens, könyvtárosképzés, okleveles informatikus könyvtáros, okleveles könyvtáros.²³

Az EMMI szakértői anyagaiból is kiolvasható a *hatályos KKK-ka*²⁴ *való összhang*, illetve a módosítások kimeneti irányultságú tartalmi módosításának (szabályozásának) igénye, azaz:

- a maradéktalanul egymásra épülő *alap- és mesterszakok* (egy-egy ciklus közötti viszonyok újragondolása);
- a képzés *tanulási eredményeinek* – az eddig megismert *tudás, képesség, attitűd* mellett a Magyarországon bevezetett *autonómia és felelősség* szerinti – képzési területenként

közreadott, képzési területtől független, általános,²⁵ valamint képzési területtől függő, specifikus²⁶ szintleíró jellemzőinek meghatározása;

- a szak szerkezetének leírása, a tanulási eredmények azonosítása a képzést azonosító *(rész)diszciplínákkal* és azok *kredittartományaival*;
- *nagyobb mozgáster* a helyi tantervek alakításában (intézményi hatáskör és autonómia kiszélesítése).

Az MRK KKK-átalakítás oldalára²⁷ feltöltött dokumentumok (ajánlások, útmutatók, tájékoztatók, sablonok, prezentációk stb.) felhasználása, figyelembevétele, valamint a többszöri személyes és e-mailes konzultációk, illetve az EMMI szakértőinek véleményezése után 2015 novemberére készültek el az ágazati irányítás elé terjesztett legújabb – véglegesnek azonban még nem tekinthető – KKK-változatok. A tervek szerint a hamarosan megszülető *miniszteri rendelet* alapján a változások a *2017-es felvételi eljárástól* induló képzésekben érvényesülnek majd először. Jelen kézirat leadását követő kihirdetése után a szakajtóban teljes terjedelmében, egy önálló tanulmányban közölni és kommentálni fogjuk az új képzési és kimeneti követelményeket. Előzetesen, eddigi munkánkba betekintve, az 1. táblázatban (benne dőlt betűvel jelezve a későbbiekben szükséges, de a KKK-rendeletben nem megvalósítható korrekciókat) ismertetjük a legfőbb tartalmi elemeket, és néhány *alapelvre* hívjuk fel a figyelmet:

- Mindvégig törekedtünk az elmélet és a gyakorlat egyensúlyának megteremtésére, a munkaerő-piaci és a hallgatói elvárások, a nemzetközi tudományos trendek, ugyanakkor a hazai szakmai sajátosságok és felsőoktatási hagyományok beépítésére, a *rendszer szemléletű* megközelítésre.
- Fontosnak tartjuk a jelenleg „könyvtártudomány”-ra módosított *mesterszak* elnevezését *könyvtár- és információtudományra* változtatni. Ezt már a KIKK 2015. márciusi állásfoglalásában is jeleztük, és a fentebb felsorolt ISCED kategóriák – nem beszélve a nemzetközi trendekről – szintén egyértelműen alátámasztják kérésünk jogosságát.
- A bizottság kifejezte az angol nyelvű elnevezés korrigálásának igényét is, melyre – az MRK-tól kapott tájékoztatás szerint – külön rendeletmódosítás során lehetőség nyílik a közeljövőben. A „Library and Information Scientist” (BA) és a „Librarian and Information Scientist” (MA) angol nyelvű szakképzettség félrevezető. Javasolt változatok: „*Bachelor of Library and Information Science*”, illetve „*Master of Library and Information Science*”. Szóba jöhet – elfogadható – további alternatívák: „Bachelor of Arts in Library and Information Science”, „Master of Arts in Library and Information Science” vagy „Bachelor of Humanities in Library and Information Science”, „Master of Humanities of Library and Information Science”.
- A szak *orientációja* elkülönül a két szinten: BA – gyakorlat-orientált (60–70% gyakorlat), MA – kiegyensúlyozott (40–60% gyakorlat).
- A képzés céljának meghatározásai, az elsajátítandó szakmai kompetenciák (tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősségvállalás) maradéktalanul tükrözik a BA-

és MA-szint *egymásra épülését*, illetve leképezik a képzési területtől független és a társadalomtudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, 6. és 7. szintű leíró kimeneti jellemzőit, valamint a bölcsészettudományi és társadalomtudományi terület általános tartalmi ajánlásait.

- Tantárgyi szintű szabályozás nem lehetséges, a kimeneti jellemzőkhöz igazodó, a szakképzettség szempontjából meghatározó diszciplínák, tudományágak, illetve szakterületek kredittartományokkal történő meghatározására nyílt lehetőség. A *tantárgyi* részletességű hálótérvek elkészítése *intézményi hatáskör*, nincs folyamatszabályozás (pl. alapozás, törzsképzés, kötelező és választandó tanegységek).
- Szakirányok nem jelennek meg a rendeletben, így alap- és mesterszinten egyaránt *specializációkról* beszélhetünk, melyek meghatározása ugyancsak intézményi hatáskör, a KKK-kban nem tüntethetők fel.²⁸
- A *szakmai gyakorlatok* sajátosságainak taglalása sem tartozik a KKK általi szabályozás körébe, mivel egyik szinten sem éri el az egybefüggő 6 hetet.²⁹
- A bizottság a kétszakosság sok évvel ezelőtti megszűnése miatti ür betöltése érdekében igyekezett a lehető legszélesebb *MA bemenetet* biztosítani. A nem informatikus könyvtáros alapképzési szakról, továbbá a korábbi főiskolai szintű könyvtáros, informatikus könyvtáros szakokról érkezők számára a szükséges 50 kreditből 30 legyen előírható a felvételhez, majd a hiányzó 20 kredit megszerzésére a képzés első két félévében nyíljon lehetőség.
- Alap- és mesterszakon egyaránt egy élő *idegen nyelvből* államilag elismert, középfokú (B2) komplex típusú nyelvvizsgát vagy ezzel egyenértékű érettségit vagy oklevelet javasoltunk.³⁰
- Végül tudni kell azt is, hogy a 6. és 7. szint KKK-inak kialakítását hamarosan követi a *doktori képzés* (8. szint) rendszerének reformja.³¹

1. táblázat: A könyvtárosképzés alap- és mesterszintjének fontosabb jellemzői

	BA	MA
Szak megnevezése (angol)	informatikus könyvtáros (Library and Information Science)	<i>könyvtártudomány (Library Science)</i>
Szakképzettség (angol)	informatikus könyvtáros (<i>Librarian and Information Scientist</i>)	okleveles informatikus könyvtáros (<i>Librarian and Information Scientist</i>)
Képzési idő	6 félév	4 félév
Kreditszám (ebből szakdolgozat és szabadon választható)	180 kredit (10 kredit és 9 kredit)	120 kredit (20 kredit és 6 kredit)
Orientáció	gyakorlat-orientált (60–70 % gyakorlat)	kiegyensúlyozott (40–60 % gyakorlat)

Képzési cél	Olyan szakemberek képzése, akik könyvtárosi ismeretekre és korszerű informatikai tudásra tesznek szert, melynek birtokában képesek a különböző típusú könyvtárak, valamint a tájékoztatási, információfeldolgozási és -közvetítési feladatokat végző szervezetek gyakorlati szaktudást igénylő munkaköreinek betöltésére. Képesek tudás-, információ- és kultúráközvetítő tevékenységre, segítség nyújtására a digitális írástudás és az információs műveltség elsajátításában az egész életen át tartó tanulás során. Felkészültek tanulmányaik mesterképzésben történő folytatására.	Olyan szakemberek képzése, akik a megszerzett könyvtár- és információ-tudományi, továbbá informatikai ismereteik birtokában az információs és tudástársadalom alapintézményeiben (könyvtárakban, gazdasági, üzleti, közigazgatási, államigazgatási, valamint információs szolgáltató intézményekben és központokban, továbbá egyéb informatikus könyvtáros képzettséget igénylő területeken) – a korszerű információs technológia teljes eszköztárát hasznosítva – képesek az információs tartalmak előállításával, szervezésével, feldolgozásával, tájékoztatásával, archiválásával kapcsolatos feladatok elvégzésére és az ezekhez kötődő szolgáltatások tervezésére és menedzselésére, a tudás, az információ és a kultúra közvetítésére. Képesek továbbá aktív szerepet vállalni a tudásdisszemináció és a kutatástámogatás területén. Felkészültek tanulmányaik doktori képzésben történő folytatására.
Szakterületek	<ul style="list-style-type: none"> - társadalom- és bölcsészettudományok 15–25 kredit; - könyvtártan és információs szervezés 30–40 kredit; - menedzsment ismeretek 5–20 kredit; - informatika 15–25 kredit; - kommunikációs ismeretek 5–20 kredit - választható specializáció 35–50 kredit 	<ul style="list-style-type: none"> - társadalom- és bölcsészettudományok 5–15 kredit; - tartalommenedzsment, tudásgazdálkodás 10–25 kredit; - tudománymetria, kutatástámogatás 5–15 kredit; - gazdasági és vezetési ismeretek, - szervezetfejlesztés 5–15 kredit; - szaknyelvi ismeretek 4–10 kredit; - választható szakspecifikus szakmai ismeretek 35–50 kredit
Idegennyelvi követelmény	egy élő idegen nyelvből államilag elismert középfokú (B2), komplex típusú nyelvvizsga	egy élő idegen nyelvből államilag elismert, középfokú (B2), komplex típusú nyelvvizsga
Szakmai gyakorlat	300 óra (15 kredit)	150 óra (10 kredit)

Bemenet	A felsorolt tárgyak közül egyet emelt szinten kell teljesíteni: angol nyelv, francia nyelv, német nyelv, olasz nyelv, orosz nyelv, spanyol nyelv, magyar nyelv és irodalom, matematika, társadalomismeret, történelem, informatikai alapismeretek, informatika. ³²	Informatikus könyvtáros alapképzési szak, továbbá a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény szerinti főiskolai szintű könyvtáros, informatikus könyvtáros szak, továbbá azok az alapképzési és mesterképzési szakok, illetve a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény szerinti szakok, amelyeket a kredit megállapításának alapjául szolgáló ismeretek összevétele alapján a felsőoktatási intézmény kreditátviteli bizottsága elfogad. Az alapképzéstől eltérő mesterképzésbe való belépéshez a korábbi tanulmányok szerint szükséges minimális kreditek száma legalább 30 kredit.
---------	---	--

Közös célok mentén

A korszerű felsőoktatás csak a hallgatók, a tanárok, a gyakorlók, a szakmai partnerek és szervezetek, a munkaadók és a felhasználók szoros együttműködése mentén lehet sikeres. Tudományterületünk elméleti és gyakorlati művelői mindezt felismerve ismét bizonyították: a Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma szervezeti kereteiben *közösen*, konszenzusok mentén, erőiket egyesítve kívánnak továbbhaladni, *megújulni*, alkalmazkodni a környezet változásaihoz és a modern kor igényeihez. Egyben azonban biztosak lehetünk: kompetenciák, deszkriptorok és kreditek ide vagy oda, minden leírt követelmény annyit ér, amennyi *hasznosul* a képzésben, majd a napi munkavégzés során.

Jegyzetek

- ¹ ARANY János: Őszikék. 27. Hírlap-áruló. Forrás: [http://mek.oszk.hu/00500/00596/html/\[-\]ciklus/28.html](http://mek.oszk.hu/00500/00596/html/[-]ciklus/28.html) [2016. január 8.]
- ² Fokozatváltás a felsőoktatásban: a teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai. [Budapest, 2014.] 94. p. Forrás: [http://www.kormany.hu/download/3/44/40000/fels%C5%91\[-\]oktat%C3%A1si%20strat%C3%A9gia.zip](http://www.kormany.hu/download/3/44/40000/fels%C5%91[-]oktat%C3%A1si%20strat%C3%A9gia.zip) [2016. január 8.]
- ³ Ld. pl. Nyolc egyetemi szakot alakíthat át a kormány. HVG. Forrás: [http://hvg.hu/itthon/\[-\]20150312_felsooktatasi_atalakitas](http://hvg.hu/itthon/[-]20150312_felsooktatasi_atalakitas) [2016. január 8.]
- ⁴ Bővebben: KISZL Péter: Az informatikus könyvtáros alap- és mesterszak aktualitásairól a Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma megalakulásának tükrében. = Könyvtári Levelező/lap, 27. évf. 7. sz. 2015. 3–12. p.; KISZL Péter: Újratervezés a könyvtárosképzésben. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 62. évf. 11–12. sz. 2015. 399–414. p.
- ⁵ EUCLID guidelines for curriculum development. Forrás: <http://euclid-lis.eu/wp-content/uploads/2014/03/euclid-guidelines-cur-dev.pdf> [2016. január 8.]
- ⁶ European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education. Edited by Leif Kajberg and Leif Lørring. Copenhagen, Royal School of Library and Informa-

- tion Science. 2005. 241 p. ISBN 8774152920 Forrás: <http://euclid-lis.eu/wp-content/uploads/2014/02/european-curriculum-reflections.pdf> [2016. január 8.]
- ⁷ BARADOL, A. K.: Bologna Process of Library and Information Science education in SAARC countries: a proposal. Forrás: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2009/86-baradol-en.pdf> [2016. január 8.]
- ⁸ Elkészült a Felsőoktatásért Felelős Államtitkárság az intézmények átalakítási javaslatával. Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/felsooktataser-felelos-allamtitkarsag/hirek/elkeszult-a-felsooktataser-felelos-allamtitkarsag-az-intezmenyek-atalakulasi-javaslatival> [2016. január 8.]
- ⁹ Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014–2020: az infokommunikációs szektor fejlesztési stratégiája (2014–2020) v7.0 2014. február 2. 134 p. Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf> [2016. január 8.]
- ¹⁰ Megalakult a Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma. Forrás: <https://www.elte.hu/hir?id=NW-6954> [2016. január 8.]
- ¹¹ 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről.
- ¹² A 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet a tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről továbbra is tartalmazza a könyvtárostanár osztatlan közismereti tanári mesterszakot kétszakos képzésben, ember és társadalom műveltségi területen.
- ¹³ A közelmúltban megjelent, elsősorban a hallgatói létszámok alakulását vizsgáló elemzések: ESZENYINÉ BORBÉLY Mária: A tanulás szerepe az életpálya-építés során: az iskola-rendszerű képzés. = Könyvtári Figyelő, 25. évf. 1. sz. 2015. 9–16. p.; MURÁNYI Péter: Számokba fojtva... = Könyvtári Figyelő, 25. évf. 1. sz. 2015. 17–28. p.
- ¹⁴ A teljes képhez ld. még: A felsőoktatási szakképzések képzési és kimeneti követelményeiről szóló 39/2012. (XI. 21.) EMMI rendeletet, valamint A tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendeletet.
- ¹⁵ Időszerű a felsőoktatás képzési és kimeneti követelményeinek megújítása. 2015. június 10. 16:08 MTI. Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/felsooktataser-felelos-allamtitkarsag/hirek/idoszeru-a-felsooktatas-kepzesi-es-kimeneti-kovetelmenyeinek-megujitasa> [2016. január 8.]
- ¹⁶ European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA): <http://www.enqa.eu> és Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Brussels, Belgium. 27 p. Forrás: http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf [2016. január 8.]
- ¹⁷ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 67. § (4a): „A MAB a szakértői véleményét a (3) bekezdés a) pontjában és a 8. § (2) bekezdésében szabályozott eljárásokban a felsőoktatási minőségbiztosítás európai sztenderdjeinek (Standards and Guidelines in the European Higher Education Area, a továbbiakban: ESG) figyelembe vételével hozza meg. Az oktatási hivatal határozatában ismertetni kell a MAB ESG-nek való megfelelésről hozott szakértői megállapítását.”
- ¹⁸ Tagok: Barátné Hajdu Ágnes (Magyar Könyvtárosok Egyesülete), Eszenyiné Borbély Mária (Magyar Könyvtárosok Egyesülete – Informatikai és Könyvtári Szövetség közös oktatási- és képzési munkabizottsága), Fodor Péter (Informatikai és Könyvtári Szövetség), Gilányi

Attila (Debreceni Egyetem Informatikai Kar Könyvtárinformatika Tanszék), Kiszl Péter (ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet), Lengyelne Molnár Tünde (Esztérházy Károly Főiskola Médiainformatica Intézet Humáninformatika Tanszék), Murányi Péter (Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Kar Történet- és Társadalomtudományi Intézet Könyvtár- és Információtudományi Intézeti Tanszék), Nagy Zsuzsanna (Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma), Ritzl András (Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája), Sándor Klára (Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Társadalomtudományi Intézet Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék), Varga Katalin (Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézet). Az Informatikai és Könyvtári Szövetséget Fodor Péter mandátumának lejártát követően, Ramháb Mária 2015. május 13-án megválasztott elnök képviselte a testületben, illetve konzultációs partnereként jelen volt Virágos Márta, az MRK Könyvtári Főigazgatók Bizottságának elnöke. A felsorolt szakembereken túl Kenyéri Katalin, az EMMI Kultúráért Felelős Államtitkárság Közgyűjteményi Főosztály Könyvtári és Levéltári Osztály közigazgatási tanácsadója is segítette a KKK-verziók létrehozását. A munkabizottság adminisztrációs háttérét Boda Gáborné Köntös Nelli és Németh Katalin (ELTE BTK KITI) biztosította, melyért ezúton is köszönettel tartozunk.

- ¹⁹ ISCED: International Standard Classification of Education. Forrás: <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-standard-classification-of-education.aspx> [2016. január 8.]
- ²⁰ DERÉNYI András – VAMOS Ágnes: A felsőoktatás képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások. Budapest, Oktatási Hivatal, 2015. 7. p. Forrás: <http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/Kimeneti-leirasok-BELIV-FUZET-NYOMDA.pdf> 3. p. [2016. január 8.]
- ²¹ Ajánlás a KKK-k újraírásához. Forrás: <http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/Aj%C3%A1nl%C3%A1s-a-KKK-%C3%BAjra%C3%ADr%C3%A1s%C3%A1hoz.docx> [2016. január 8.]
- ²² Képzési területek egységes osztályozási rendszere 2003. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2003. 24. p. Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/info/02osap/nomen/KEOR.pdf> [2016. január 8.]
- ²³ Képzési területek egységes osztályozási rendszere. Melléklet (Részletes betűrendes jegyzék). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2004. Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/info/02osap/nomen/KEORMelleklet.pdf> [2016. január 8.] Paradox módon a könyvtártudomány nem szerepel a felsorolásban, miközben pedig az információtudomány megtalálható. A szakelnevezés meghatározásakor ez a tény sem hagyható figyelmen kívül.
- ²⁴ A KKK irányított gráfjait, az intézmények adatait és képzéseit, a törzsadatokat ld. a Felsőoktatási Információs Rendszer – FIRGRÁF FIR2 képzési struktúra oldalain: <http://fgrgraf.educatio.hu> [2016. január 8.]
- ²⁵ Képzési területtől független, általános kompetenciák képzési szintenként. Általános kompetenciák MKKR 6. szint, felsőoktatási 1. ciklus (alapfokozat). Forrás: http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/008_általanos_plakat_6szint_JAV.pdf [2016. január 8.]; Képzési területtől független, általános kompetenciák képzési szintenként. Általános kompetenciák MKKR 7. szint, felsőoktatási 2. ciklus (mester fokozat). Forrás: http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/009_általanos_plakat_7szint_JAV.pdf [2016. január 8.]
- ²⁶ A társadalomtudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, szintleíró kimeneti jellemzői. 6. szint. Felsőoktatási 1. ciklus. (alapfokozat; BA, BSc). Forrás: http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/006_tarsadalomtudomanyi_kepzesi_terulet_tanulasi_eredmeny_alapu_sintleiro_kimeneti_jellemzo_i.pdf [2016. január 8.]

- content/uploads/2015/06/032_tarsadalom_plakat_6szint_JAV.pdf [2016. január 8.]; A társadalomtudományi képzési terület tanulási eredmény alapú, szintleíró kimeneti jellemzői. 7. szint. Felsőoktatási 2. ciklus. (mesterfokozat; MA, MSc). Forrás: [http://www.mrk.hu/\[-\]wp-content/uploads/2015/06/033_tarsadalom_plakat_7szint_JAV.pdf](http://www.mrk.hu/[-]wp-content/uploads/2015/06/033_tarsadalom_plakat_7szint_JAV.pdf) [2016. január 8.]
- ²⁷ Magyar Rektori Konferencia KKK-átalakítása: <http://www.mrk.hu/kkk-atalakitas> [2016. január 8.]
- ²⁸ A 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletben megfogalmazott, az informatikus könyvtáros mester-szakra vonatkozó előírásokkal kapcsolatban a 38/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet 46. § (8) bekezdése a következő változásokat hozta: „A Rendelet 3. számú melléklet VII. TÁRSADALOMTUDOMÁNY KÉPZÉSI TERÜLET fejezet 10. INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS MESTERKÉPZÉSI SZAK alcím a) 2. pontjában a „választható szakirányok” szövegrész helyébe a „választható specializációk” b) 8. pont 8.3. alpontjában ba) a „szakirányok” szövegrész helyébe a „specializációk” bb) az „Internet technológia” szövegrész helyébe az „Internettechnológia” bc) a „szakirány” szövegrész helyébe a „specializáció” szöveg lép.”
2014. április 30. után az informatikus könyvtáros mesterképzésben szakirányok helyett tehát specializációk indíthatók. Ugyanez a rendelet az alapképzés vonatkozásában is egyértelművé teszi, hogy az informatikus könyvtáros képzésben kizárólag specializációk léteznek: 38/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet 30. § (2) bekezdése: „A Rendelet 2. számú melléklet III. TÁRSADALOMTUDOMÁNY KÉPZÉSI TERÜLET fejezet 5. INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS ALAPKÉPZÉSI SZAK és 6. KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNY ALAPKÉPZÉSI SZAK alcím a) 3. pontjában a „társadalomtudományi” szövegrész helyébe a „társadalomtudomány” b) 6. pont 6.2. alpontjában a „szakirányhoz rendelhető” szövegrész helyébe a „specializációhoz rendelhető” c) 8. pontjában a „szakirányokhoz tartozó” szövegrész helyébe a „specializációkhoz tartozó” szöveg lép.
- A szakirány definíciója a 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról szerint: 108. § 33. szakirány: „az adott szak részét képező önálló szakképzettséget eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés. (pl. romanisztika alapszak szakirányai az egyes nyelvek, mint az olasz, francia stb.)”
- A specializáció definíciója a 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról szerint: 108. § 31. specializáció: „az adott szak részét képező önálló szakképzettséget nem eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés.”
- Az MRK „Ajánlás a KKK-k újíráshoz” című (i. m.) dokumentuma szintén kimondja: „Ugyancsak egyértelmű, hogy szakiránynak csak azokat tekintjük, amelyek megnevezése a szak nevében (a diplomában) is megjelenik majd, a többi „csak” specializáció, amelyek nem igényelnek KKK-szabályozást, és az adott intézmény hatáskörébe tartoznak.”
- ²⁹ A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 15. § (3), 44. § (1)–(4), illetve 85. § (3) bekezdése szerint akkor kell feltüntetni, ha a szakmai gyakorlat a 6 hét időtartamot eléri.
- ³⁰ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról „51. § (1) A felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga, továbbá – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az előírt nyelvvizsga letétele. Ha a képzési és kimeneti követelmény szigorúbb feltételt nem állapít meg, az oklevél kiadásához a hallgatónak be kell mutatnia azt az okiratot, amely igazolja, hogy a) alapképzésben egy középfokú, „C” típusú általános nyelvi vagy középfokú (B2 szintű) általános nyelvi, komplex, b) mesterképzésben a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott államilag elismert vagy azzal

egyenértékű nyelvvizsgát tett (a továbbiakban: nyelvvizsga). A tantervben a felsőoktatási intézmény meghatározhatja, hogy milyen nyelvekből tett nyelvvizsgát fogad el, azzal a megköttessel, hogy a középiskolai érettségi bizonyítvány által tanúsított, illetve az érettségi vizsgaként elfogadott nyelvvizsgát általános nyelvi – komplex – nyelvvizsgaként köteles elfogadni.”

³¹ Figyelem: változik a doktori képzés. Eduline. 2015. szeptember 28. Forrás: http://eduline.hu/-/felsooktatas/2015/9/28/Figyelem_valtozik_a_doktori_kepzes_3UUW1F [2016. január 8.]

³² 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról 3. melléklet

Kiszl Péter könyvtáros és közgazdász végzettségű habilitált egyetemi docens, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének igazgatója, Információtudományi Tanszékének és Könyvtártudományi Doktori Programjának vezetője, az informatikus könyvtáros BA és a könyvtártudomány MA szak felelőse. Kutatási területei: információ- és tudásmenedzsment, üzleti információ, könyvtárosok és információs szakemberek vállalkozói kompetenciafejlesztése.